

ДОВІРА ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПОЗАЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ

Довіра, з погляду соціокультурних підстав, знаходиться в структурі соціального капіталу будь-якого суспільства як позаекономічний соціокультурний інститут.

Поняття «довіра» використовують у різних галузях науки. Спробуємо у даному слові виявити наявність економічного змісту. Довіра базується на здатності передбачити і на знанні об'єкта, прогнозувати чи впливати на його діяльність. Економічна довіра характеризує надію, або впевненість людей на наслідки економічних процесів, зокрема в управлінській, грошово-кредитній, інвестиційній та інших сферах господарської діяльності.

Дуже глибокі і на перший погляд, дуже прості поняття "довіра", "дружба", "мудрість", "чесність" знову, як і в ранньокапіталістичні часи, стають рушіями економічного розвитку.

Вчені економісти в Енциклопедії сучасної України тлумачать довіру як узагальнений спосіб зменшення вартості трансакцій (особливо вартості надій, захисту інформації та встановлення умов обміну) в ринкових умовах. "Довіра займає проміжну позицію між знанням і незнанням, вона є передумовою відносин обміну в сучасному суспільстві. Довіра виникає у рамках певного суспільства як очікування того, що його члени будуть поводити себе нормально й чесно, виявляючи готовність до взаємодопомоги відповідно до визнаних у суспільстві норм" [2, с. 190].

Феномен довіри є об'єктом дослідження різних наук – психології, філософії, соціології та економіки. Довіра є певною субстанцією, механізмом взаємодій людини з навколишнім світом, ось чому і сформувався міжгалузевий інтерес до цього феномену. Вона існує й у вигляді певних концентратів – інститутів довіри, підтримує життєздатність інститутів і водночас підтримується самими

інститутами. Кризові ситуації в суспільстві є унікальними моментами для поглиблення розуміння життя народу і виявлення відправних точок для його поліпшення. І саме під час кризи невидимі раніше складові довіри, розчинені в суспільному житті, стають, видимими актуалізуються та концентруються задля досягнення єдиної мети [3].

Довіра не виникає і не зникає раптово, вона обумовлена національними культурними особливостями та історичною пам'яттю.

В.М. Геєць на міжнародній науковій конференції «Інститут довіри в економіці та суспільстві», що відбулася 28 травня 2010 р проаналізував три виміри суспільної довіри в Україні: її фундаментальну складову – суб'єктивну оцінку населенням своїх політичних і економічних знань, міжособистісну й інституційну довіру. Оцінюючи рівень міжособистісної довіри в Україні, вчений зосередив увагу на ситуації в Україні у порівнянні з іншими країнами світу, динаміці цієї довіри, її факторах та потенціалі зростання [3].

Міжособистісна довіра знаходить відображення у довірі до соціально-економічних інститутів в тих географічних межах, де існує прямий взаємний вплив зовнішнього середовища на об'єкт довіри і навпаки. Виходячи із цих тверджень, можна стверджувати, що низький міжособистісний рівень довіри, що знижує рівень довіри до соціально-економічних інститутів, виливається у низькому рівні довіри до національної валюти, банківської системи, національного фінансового ринку і його інструментів походження [4, с.101].

Довіра — це твердження про те, що поки що невідоме, але має якусь вірогідність статися. Повну довіру часто ототожнюють з вірою, бо механізм такої довіри вже не базується на раціональних засадах тобто на досвіді й на передбаченні, та на попередньому знанні однієї сторони другою і включає ірраціональні мотиви взаємовідносин [1].

Академік В.М. Геєць вважає, що інститут довіри є важливим рушієм соціально-економічного розвитку.

І.Й. Малий встановив, що інститут довіри не виникає і не зникає раптово, а сама “довіра пронизує всю систему суспільних відносин: економічних, правових, політичних, соціальних та відносини культури” [5].

Специфіка довіри як позаекономічної категорії складається в тому, що впевненість в добросовісності і надійності відносин може бути як на високому рівні (оснований на дотриманні вимог моралі), так і на низькому. При високій мірі довіри в економічному середовищі задовольняються майже всі потреби людини або суспільства в цілому. В результаті чого формується збалансована та нормальна структура виготовлення та вживання товарів чи послуг.

Отже, довіра повинна стати основою трансформацій в економічному житті країни.

Література:

1. Вільна енциклопедія. Вікіпедія [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org>
2. Енциклопедія Сучасної України / НАН України; Наукове товариство ім. Т. Шевченка; Координаційне бюро Енциклопедії Сучасної України НАН України / І.М. Дзіба (ред.). – Т. 8: Дл–Дя; А–Г. Додаток. – К. : Державне голов. підприємство республіканського виробничого об'єднання, 2008. – 716 с.
3. Кричевська Т.О. Інститут довіри в економіці та суспільстві/ «Український соціум» Наукове життя: події, факти, відгуки. (огляд за матеріалами міжнародної наукової конференції «Інститут довіри в економіці та суспільстві», що відбулася 28 травня 2010 р). – № 3. – 2010. – С. 157-165
4. Кузьмін О.Є. Довіра як економічна категорія / О.Є. Кузьмін, О.О. Бонецький // Вісник НЛТУ України: Збірник науково-технічних праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.2. – С. 100–104.
5. Малий І.Й. Ерозія довіри до інститутів держави та конкурентоспроможність національної економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Tppe/2010_21/Zb21_11.pdf.